

Dr hab. n. o zdrowiu Ewa Borowiak
Zakład Pielęgniarstwa Zachowawczego
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Łódź, dnia 24.05.2023r.

Dziekan
Wydziału Nauk o Zdrowiu

prof. dr hab. Alina Borkowska

OCENA
rozprawy doktorskiej
Pani mgr Natalii Anny Skierkowskiej-Kruszyńskiej
„Ocena problemów zdrowotnych oraz funkcjonowania pacjentów
w starszym wieku w odniesieniu do poziomu niezależności
w realizacji potrzeb bio-psycho-społecznych”
przygotowanej pod kierunkiem
dr hab. n. o zdrowiu Marty Muszalik prof. UMK

Podstawę formalną opracowania recenzji stanowi uchwała Rady Dyscypliny Nauki o Zdrowiu Collegium Medicum im. L. Rydygiera w Bydgoszczy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu nr 35/2023 z dnia 20.04.2023r. w sprawie powołania trzech recenzentów rozprawy doktorskiej oraz prośba Pani Dziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu Prof. dr hab. Aliny Borkowskiej o ocenę rozprawy doktorskiej.

Rozprawa doktorska Pani magister Natalii Anny Skierkowskiej-Kruszyńskiej pt. „Ocena problemów zdrowotnych oraz funkcjonowania pacjentów w starszym wieku w odniesieniu do poziomu niezależności w realizacji potrzeb bio-psycho-społecznych” mieści się w obszarze zagadnień z zakresu nauk o zdrowiu. Jest oparta o oryginalne badanie istotnego problemu osób po 60. roku życia z różnym problemami zdrowotnymi. Doktorantka przed rozpoczęciem badania uzyskała zgodę Komisji Bioetycznej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu przy Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy nr KB 346/2019. Wartość merytoryczną pracy oceniam bardzo wysoko.

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska liczy 139 stron tekstu. Dysertacja ma typowy układ. Praca składa się z czterech rozdziałów, kończących się dyskusją i wnioskami. Tekst rozprawy zawiera streszczenie w języku polskim i angielskim oraz spis 282 pozycji piśmiennictwa przedstawiających wyniki polskich i zagranicznych

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

25. 05. 2023

Dziekanat Wydziału Nauk o Zdrowiu

L.dz. ....

badan z ostatnich 10 lat. Pracę doktorską kończą wykazy 18 tabel, 12 rycin, 38 skrótów oraz załączniki.

Pierwszy rozdział zawarty na 26 stronach stanowi wystarczające i zwięzłe wprowadzenie do problemu poruszanego w rozprawie. Pani magister Natalia Skierkowska-Kruszyńska przedstawiła w nim najważniejsze aspekty starzenia się człowieka. Cztery podrozdziały przedstawiają: starzenie jako proces, bio-psycho-społeczne aspekty tego procesu, wybrane problemy zdrowotne, ocenę jakości życia oraz wybrane problemy zdrowotne populacji osób starszych.

Pani magister w podrozdziale pierwszym pt. „Starzenie jako proces” poprzez podanie definicji, charakterystykę teorii czy kryteriów starości, ukazuje teoretyczne podstawy starości.

Drugi podrozdział „Bio-psycho-społeczne aspekty starzenia się organizmu” umożliwi czytelnikowi zapoznanie się z procesami biologicznymi, psychologicznymi i społecznymi zachodzącymi w procesie starzenia się człowieka.

Bardzo cenną wartością tej części dysertacji jest trzeci podrozdział „Wybrane problemy zdrowotne populacji osób starszych”. Autorka opisała w nim Wielkie Problemy Geriatryczne tj.: zespół słabości, zaburzenia funkcji poznawczych i zespoły otępienne, zaburzenia depresyjne, choroby układu sercowo-naczyniowego oraz zaburzenia odżywiania występujące u osób po 60. roku życia.

Czwarty podrozdział „Ocena jakości życia” przybliży tematykę jakości życia osoby starszej poprzez definiowanie pojęcia jakości życia, elementów składowych oraz czynniki ją determinujące.

Ostatni podrozdział „Badanie potrzeb bio-psycho-społecznych osób starszych oraz zależności od opieki” to część pracy, w którym doktorantka przybliży Całościową Ocenę Geriatryczną jako istotne narzędzie diagnostyczne oraz charakteryzuje rolę jaką spełnia pielęgniarka w tym procesie.

Część dysertacji zawierająca analizę teoretyczną badanego zagadnienia napisana jest spójnie i stanowi bardzo dobre przygotowanie czytelnika do dalszej lektury.

Trzy kolejne rozdziały pracy doktorskiej dotyczą celu pracy, materiału, metod i wyników badań własnych.

Rozdział pracy doktorskiej zatytułowany „**Cel pracy, problemy i hipotezy badawcze**” zawiera elementy ujęte w tytule. Głównym celem badania była analiza problemów zdrowotnych oraz funkcjonowania pacjentów w starszym wieku w aspekcie

oceny poziomu niezależności w realizacji potrzeb bio-psycho-społecznych oraz jakości życia.

Doktorantka dokonała trafnego wyboru oryginalnego problemu badawczego. Dodatkowo postawiła pięć pytań badawczych uszczegóławiających osiągnięcie celu głównego, a mianowicie (cytuje):

1. Jakie problemy zdrowotne występują i jakie parametry charakteryzują grupę badaną?
2. Czy czynniki społeczno-demograficzne mają wpływ na funkcjonowanie pacjentów w grupach frail, pre-frail i non-frail?
3. Czy na jakość życia, funkcjonowanie psychospołeczne i poznawcze osób starszych ma wpływ zespół słabości?
4. Czy stan odżywienia różnicuje pacjentów w grupach frail, pre-frail i non-frail?
5. Czy ryzyko chorób sercowo-naczyniowych u osób z frail jest istotnie wyższe niż w grupach pre-frail i non-frail?

Rozprawa doktorska zwiera również pięć hipotez badawczych:

1. W badanej grupie występują schorzenia cywilizacyjne charakterystyczne dla populacji w starszym wieku, odsetek osób z frail jest w granicach charakterystycznych dla populacji europejskiej, a sprawność funkcjonalna oraz niezależność od opieki jest na poziomie średnim.
2. Czynniki społeczno-demograficzne w tym wiek i płeć różnicują grupy frail, pre-frail i non-frail.
3. Zespół słabości ma istotny wpływ na funkcjonowanie psychospołeczne i poznawcze oraz jakość życia badanych.
4. Stan odżywienia, siła ścisku ręki, masa oraz obwody ciała różnicują pacjentów w grupach frail, pre-frail i non-frail.
5. Ryzyko chorób sercowo-naczyniowych u osób z frail jest istotnie wyższe niż w grupach pre-frail i non-frail na bazie wyniku WHR, poziomów glukozy na czczo, poziomu cholesterolu całkowitego i wskaźnika ABI.

Cele szczegółowe jak i hipotezy badawcze zostały poprawnie sformułowane. Niewątpliwie tylko takie działanie umożliwiło Autorce szeroki zakres badań, będący przedmiotem rozprawy, przedstawić w sposób przejrzysty. Uważam, że cele pracy są bardzo ambitne i stanowią doskonały początek bardzo ciekawego projektu badawczego. W związku z tym, że tematem pracy doktorskiej była „Ocena problemów zdrowotnych oraz funkcjonowania pacjentów w starszym wieku w odniesieniu do poziomu

niezależności w realizacji potrzeb bio-psycho-społecznych” to pytania szczegółowe w sposób oczywisty pogłębiają analizowane zagadnienie.

Również nie mam uwag do rozdziału „**Material i metody**”. W dysertacji wykorzystano mieszane metody badawcze – ilościowe i jakościowe. Badania przeprowadzono w grupie 101 mężczyźni oraz kobiety powyżej 60 roku życia z województwa kujawsko-pomorskiego kwalifikowanych w Katedrze Geriatrii Collegium Medicum UMK. Osoby biorące udział w badaniu zostały zrekrutowane spośród członków Bydgoskich Klubów Seniora, słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz innych spotkań dla seniorów odbywających się w Collegium Medicum w Bydgoszczy. Udział pacjentów był świadomy i dobrowolny. Kryterium włączenia respondenta do badania był wiek równy lub większy niż 60 lat, wynik w skali MoCA $\geq$ 18 punktów, wyrażenie pisemnej, świadomej zgody na udział w badaniu. Określono również dokładnie kryteria wykluczenia. Badanie miało charakter wieloetapowy, przesiewowy i przeprowadzone było głównie w Katedrze Geriatrii Collegium Medicum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, w Szpitalu Uniwersyteckim nr 1 im. dr A. Jurasza oraz w Laboratorium Vitalabo przy Szpitalu MSWiA w Bydgoszczy. W czasie pierwszego etapu opracowano koncepcję badania, metody, narzędzia badawcze oraz kryteria włączenia i wyłączenia z badania. Na tym etapie wybrano także niezbędne testy i narzędzia oceniające problemy zdrowotne oraz funkcjonowanie pacjentów w starszym wieku. Kolejny etap polegał na rekrutacji osób starszych. Do badania zostało zaproszonych 200 pacjentów po 60. roku życia. Wstępną kwalifikację przeszło 151 osób w podeszłym wieku. W tej grupie 101 osób wyraziło dalszą świadomą zgodę na udział w badaniu i spełniało założone kryteria. Podczas trzeciego etapu wykonano zaplanowane testy, skale oraz badania antropometryczne w celu oceny poziomu funkcjonowania poznawczego, aktywności fizycznej i sprawności funkcjonalnej, jakości życia, stanu odżywienia, występowania zespołu słabości, realizacji potrzeb oraz stanu tętnic obwodowych. Kolejny etap badania obejmował przeprowadzenie badań biochemicznych krwi żyłnej (glukoza na czczo, cholesterol całkowity, HDL, LDL, NIE-HDL, trójglicerydy). Ostatni – piąty etap badania polegał na pogrupowaniu respondentów w trzech grupach: jako osoby z frail $n=20$, z pre-frail $n=34$ oraz bez zespołu słabości non-frail $n=47$. Cenną wartością pracy doktorantki jest zastosowanie aż dziesięciu narzędzi badawczych. Tak obszerny zakres badania zasługuje na wyróżnienie.

Analiza statystyczna zawierała testy odpowiednio uzasadnione. Zastosowane przez Doktorantkę metody, techniki i narzędzia badawcze pozwoliły na osiągnięcie postawionych celów.

Kolejny rozdział dysertacji zawiera wyniki badań własnych Pani Natalii Skierkowskiej-Kruszyńskiej. Ten rozdział zawiera 23 strony. Podzielony został na 5 części zorganizowane tematycznie i odpowiadające analizowanej hipotezie badawczej. Zastosowana przez Doktorantkę forma prezentacji wyników uporządkowała przegląd licznych danych. Pani magister skrupulatnie i poprawnie zweryfikowała przyjęte hipotezy i zakładane cele badawcze. Analizowane parametry przedstawiła poprawnie w sposób graficzny i opisowy w 18 tabelach oraz na 12 rycinach. Doktorantka, pozyskane wyniki poddała bardzo obszernej analizie statystycznej wykorzystując adekwatne metody analizy i obliczeń. Wyniki analiz uznano za znamienne statystycznie przy wartości $p < 0.05$.

Dyskusja zawarta na 14 stronach została przeprowadzona poprawnie. W tym rozdziale Autorka omawia uzyskane wyniki badań. Rozdział ten oceniam bardzo dobrze. Doktorantka trafnie zestawiała otrzymane wyniki z dostępnymi danymi z piśmiennictwa. Dodatkowym atutem przedstawionej do oceny dysertacji jest forma przeprowadzenia dyskusji z podziałem na poszczególne hipotezy analizowane w pracy oraz zakres zastosowanych źródeł informacji. Świadczy ona o dużej erudycji Autorki oraz o jej bardzo dobrym przygotowaniu z zakresu analizowanej problematyki. Ważnym elementem tej części badania jest krytyczna ocena badania dokonana przez Panią Magister i umieszczona na końcu dyskusji.

Wnioski są odzwierciedleniem celów pracy i są źródłem nowej ważnej wiedzy w zakresie nauk o zdrowiu. Doktorantka sformułowała pięć wniosków. Wszystkie są cenne i konieczne do uwzględnienia przy organizacji i realizacji opieki nad osobami w podeszłym wieku.

Podsumowując tę część dysertacji stwierdzam, że Doktorantka wykazała, że potrafi w oparciu o analizę najnowszego, obszernego piśmiennictwa i wyniki własne zrealizować zaplanowane badanie naukowe i prawidłowo sformułować wnioski.

Streszczenia w języku polskim i angielskim w sposób przejrzysty informują o istocie pracy.

Bibliografia jest liczna gdyż obejmuje 282 pozycje zarówno w języku polskim oraz angielskim i została dobrana w sposób właściwy.

Wykaz skrótów obejmuje 38 pozycji uporządkowanych alfabetycznie. Niewątpliwie ułatwia on zapoznanie czytelnika z tematyką rozprawy.

Doktorantka w pracy wykazała się poprawnością redakcyjno-językową, opanowaniem techniki pisania, sporządzaniem przypisów, tabel, wykresów i bibliografii. W pracy zauważyłam pojedyncze błędy głównie edytorskie, które należy poprawić przed publikacją. Jednocześnie drobne błędy i moje nieliczne powyższe uwagi krytyczne nie obniżają wartości pracy. Praca jest nowatorska, bardzo ciekawa i potrzebna a otrzymane wyniki powinny zostać opublikowane.

W podsumowaniu stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Natalii Skierkowskiej-Kruszyńskiej spełnia wszystkie wymogi ustawowe stawiane rozprawie doktorskiej. Doktorantka wykazała się umiejętnością planowania i prowadzenia badań naukowych, znajomością wiedzy o badanym przedmiocie oraz przeprowadziła poprawnie rozumowanie naukowe.

W oparciu o powyższe zwracam się do Rady Dyscypliny Nauki o Zdrowiu Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu o dopuszczenie Pani Magister Natalii Anny Skierkowskiej-Kruszyńskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Jednocześnie wnioskuję o wyróżnienie za wybitną rozprawę doktorską.

dr hab. n. o zdrowiu Ewa Borowiak

Wydział Nauk o Zdrowiu
Uniwersytet Medyczny w Łodzi